

Қ А Р О Р И
Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
№4

аз 14 июни соли 2013

ш. Душанбе

Оид ба муҳлатҳои муурофиавии баррасӣ
ва ҳалли парвандаҳои граждани ва оилавӣ

Баррасии саривақтии парвандаҳои граждани ва оилавӣ ҳангоми ҳимояи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунии вайронгардида ё мавриди баҳс қарордоштаи шахрвандон (шахсони воқеӣ), шахсони ҳуқуқӣ, инчунин ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот ва дигар субъектҳои муносибатҳои ҳуқуқии бо қонун ҳифзшаванда аҳамияти мусбӣ дорад.

Бо мақсади аз тарафи судҳо таъмин кардани риояи муҳлатҳои баррасӣ ва ҳалли парвандаҳои граждани ва оилавӣ, баргараф намудани ҳолатҳои кашолкорӣ дар асоси талаботи моддаи 27-и Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон,-

Қ А Р О Р К А Р Д:

1. Дикқати суд, судяҳо ба он равона карда шавад, ки парвандаҳои граждани ва оилавино дар муҳлатҳои муқарраркардаи қонун баррасӣ ва ҳал намоянд.

2. Бо мақсади баррасии саривақтӣ ва ҳалли дурусти парвандаҳои граждани ва оилавӣ қонунгузор ду намуди муҳлатҳои муурофиавиро пешбинӣ намудааст: Муҳлатҳои муурофиавии муқаррарнамудаи қонун (моддаи 157-и Кодекси муурофиавии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМГ) ва муҳлатҳои муурофиавие, ки онҳоро суд таъин менамояд (моддаҳои 151-153-и КМГ ва ғайраҳо).

3. Суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки шурӯъшавии чараёни муҳлати се рӯзаи ҳалли масъалаи қабули аризаи даъвогӣ (ариза) аз лаҳзаи ба қайд гирифтани он (ариза) дар шуъбаи коргузори суд оғоз ёфта, то ҳалли масъалаи ба муурофиаи суд қабул, рад намудани қабул, баргарафтондан ва беҳаракат монандани аризаи даъвогӣ (ариза) хотима меёбад.

Аризаи даъвогӣ (ариза) ба шуъбаи коргузори суд метавонад бевосита аз ҷониби даъвогар ё намояндааш (аризадиханда ё намояндааш) пешниҳод карда шавад ё ба воситаи шӯъбаҳои Корхонаи воҳиди давлатии «Почтаи тоҷик» ва дигар тартибе, ки қонун муқаррар кардааст, ворид гардад.

Рад кардани қабули аризаи даъвогӣ (ариза) тибқи талаботи моддаи 137-и КМГ ҷумҳурии Тоҷикистон дар муҳлати се рӯз ҳал карда шуда, дар

мухлати на дертар аз панҷ рӯзи ба суд ворид шуданаш бояд ба аризадиханда бо замимаи хуччатҳо баргардонида шавад.

4. Судя дар таъиноти беҳаракат монандани аризаи даъвогӣ (ариза) барои ислоҳи норасоӣҳо тибқи талаботи қисми 1 моддаи 139-и КМГ мухлат медиҳад, ки он бояд оқилона буда, вақти дода шуда имконияти ислоҳи норасоӣҳоро таъмин карда тавонад. Агар даъвогар (аризадиханда) дар мухлати муқарраршуда норасоӣҳои дар таъинот номбаршударо ислоҳ кунад, аризаи даъвогӣ аз рӯзи пешниҳоди ибтидоии он ба суд пешниҳодшуда эътироф гардида, бо таъиноти судя ба мурофияи суд қабул карда мешавад. Дар чунин ҳолат шурӯъшавии мухлати баррасии парванда аз рӯзи қабули аризаи даъвогӣ (ариза) ҳисоб карда мешавад.

5. Қонунгузор мухлатҳои умумӣ ва кӯтоҳи баррасӣ ва ҳалли парвандаҳои судиро вобаста ба категорияҳои парвандаҳои граждани ва оилавӣ муайян намудааст.

Парвандаҳои граждани ва оилавӣ дар мухлати умумӣ то се моҳ, дар хусуси барқарор намудан ба қор, ситонидани алимент бошад на дертар аз як моҳ (қисмҳои 1 ва 2 моддаи 157-и КМГ) баррасӣ ва ҳал карда мешаванд.

Қонун метавонад мухлатҳои кӯтоҳи баррасӣ ва ҳалли категорияҳои алоҳидаи парвандаҳои граждани ва оилавиرو муқаррар намояд. Масалан, тибқи талаботи моддаи 265-и КМГ ариза дар бораи мавриди баҳс қарор додани қарорҳои мақомот ва шахсони мансабдоре, ки ваколатдоранд парвандаҳоро оид ба ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ баррасӣ намоянд, дар мухлати даҳ рӯз аз ҷониби суд баррасӣ карда мешаванд ё парвандаҳо дар бораи ҳифзи ҳуқуқи интихоботӣ ва ҳуқуқи иштироки шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раёйпурсӣ дар давоми се рӯзи баъди расиданаш ва агар то рӯзи интихобот камтар аз шаш рӯз монда бошад ба таври ғайрӣ баррасӣ мегарданд (моддаи 260-и КМГ).

6. Суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки парвандаҳои граждани, оилавӣ дар мухлати то се моҳ аз рӯзи қабули ариза аз ҷониби судя ва парвандаҳо дар хусуси барқарор намудан ба ҷои қор, ситонидани алимент, агар ситонидани алимент бо баҳси муқаррар кардани падарӣ (модарӣ) ё зарурати ҷалби дигар шахсони манфиатдор вобаста набошад, дар мухлати на дертар аз 1 моҳ аз рӯзи қабули аризаи тарафҳо аз ҷониби суд баррасӣ ва ҳал карда мешаванд.

7. Тибқи муқаррароти моддаи 140-и КМГ аризаи даъвогии муқобили даъво то оғози муҳокимаи судӣ бояд пешниҳод карда шавад, ки он якҷоя бо аризаи даъвогии ибтидои баррасӣ карда мешавад. Муҳокимаи судӣ аз вақти оғози маҷлиси судӣ сар мешавад.

Азбаски қонунгузор мухлати баррасии аризаи даъвогии муқобили даъворо муқаррар накардааст, аз ин рӯ, суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки дар ин ҳолат чараёни мухлати баррасии парванда аз рӯзи қабули аризаи даъвогии муқобили даъво ба мурофияи судӣ оғоз мегардад.

8. Бинобар он ки қонунгузор барои гузаронидани оmodасозии парвандаҳо ба муҳокимаи судӣ муҳлати мушаххасро муқаррар накардааст, амалҳои оmodасозии парвандаҳо ба муҳокимаи судӣ дар доираи муҳлати умумии муқаррарнамудаи қонун барои баррасӣ ва ҳалли ҳамаи парвандаҳо гузаронида мешаванд. Аз ҷумла, оиди парвандаҳое, ки нисбати онҳо муҳлати кӯтоҳи баррасӣ пешбинӣ шудааст, амалҳои мурофиавӣ низ дар ҳамин муҳлат гузаронида мешаванд.

9. Бо назардошти он ки маҷлиси пешакии судӣ амали мурофиавӣ дар давраи оmodасозӣ марбут ба парвандаҳои граждани, оилавӣ ба ҳисоб меравад суд, судяҳо бояд ба инбат гиранд, ки маҷлиси пешакии судӣ дар доираи муҳлати умумии муқаррарнамудаи қонун барои парвандаҳо гузаронида мешавад.

Дар ҳолатҳои истисноӣ марбут ба парвандаҳои мураккаб судя бо назардошти фикри тарафҳо ва мураккабии парванда метавонад барои гузаронидани маҷлиси пешакии судӣ муҳлатеро муайян кунад, ки аз доираи муҳлатҳои барои баррасӣ ва ҳалли парвандаҳо муқаррарнамуда зиёд мебошад. Ин муҳлат бояд оқилона ва барои гузаронидани амалҳои мурофиавӣ басанда бошад. Амали мазкур бо қабули таъиноти алоҳидаи судӣ анҷом дода мешавад.

10. Ҳангоми боздоштани баррасии парванда бо асосҳои пешбининамудаи қонун чараёни муҳлати ба хотима нарасидаи мурофиавӣ, ҳамзамон бо боздоштани баррасии парванда боздошта мешавад (моддаи 112-и КМГ). Чараёни муҳлати баррасии парвандаҳои зикргардида аз рӯзи қабули таъинот оид ба аз нав оғоз намудани баррасии парванда идома меёбад (моддаи 224-и КМГ).

Дар мавриди бе баррасӣ мондани аризаи даъвогӣ (ариза) ё қатъ намудани баррасии парвандаҳои зикргардида муҳлати баррасии онҳо аз рӯзи қабули таъиноти судӣ ба итмом мерасад.

11. Бо дарназардошти он ки роҷеъ ба баъзе категорияи парвандаҳо ва аризаю шикоятҳо муҳлатҳои баррасии онҳо мушаххас муайян карда нашудаанд суд, судяҳо метавонанд чунин парвандаҳо, аризаю шикоятҳоро дар муҳлатҳои оқилона вобаста ба мураккабӣ, хусусиятҳои хоси онҳо баррасӣ намоянд. Дар ин сурат, принсипи баррасии саривақтии ба амал баровардани адолати судӣ риоя карда шуда, ҳолатҳои аз муҳлати муайяннамудаи қонун зиёд муқаррар намудани муҳлати баррасӣ роҳ дода намешавад. (Мисол, барқароркунии муҳлатҳои мурофиавӣ (моддаи 114-и КМГ), баррасии ариза вобаста ба ҳолатҳои нав ошкоргардида аз нав баррасӣ намудани ҳалнома ё таъиноти эътибори қонуни пайдонамуда (моддаи 383-и КМГ), эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои судҳои давлатҳои хориҷӣ ва судҳои ҳақамии хориҷӣ ва арбитражҳо (моддаи 398-и КМГ) ва ғайраҳо.

12. Суд, судяҳо бояд бе таъхир тибқи муҳлатҳои муқаррарнамудаи қонун парвандаҳоро дар асоси шикоят ё эътирози кассатсионӣ, шикоят ё эътирози хусусӣ ба суди марҳилаи кассатсионӣ ирсол намоянд.

Сари вақт ба тарафҳо супорида шудани ҳалномаи судӣ барои ба ҳисоб гирифтани шурӯъшавии муҳлати пешбининамудаи моддаи 327-и

КМГ, ки муҳлати овардани шикоят ва эътирози кассатсиониро муқаррар намудааст аҳамияти чиддӣ дорад. Аз ин рӯ, ба судҳо зарур аст, ки дар муҳлати кутоҳтарин пас аз таҳия намудани ҳалномаи асоснок чораҳои ба тарафҳо супоридани онро андешанд. (Масалан, даъвати тарафҳо, бо воситаи почта фиристодани нусхаи ҳалнома, қабул намудани эродҳои бо шикояти пешниҳодгардида ва ғайраҳо).

Ба суд, судяҳо тавзеҳот дода мешавад, ки парвандаҳои граждани, оилавӣ наметавонанд пеш аз ба охир расидани муҳлати овардани шикоят ва эътирозӣ кассатсионӣ, ки моддаи 327-и КМГ муқаррар намудааст ба суди марҳилаи кассатсионӣ ирсол карда шаванд. Парванда ба суди марҳилаи кассатсионӣ баъди ба иҷро расонидани амалҳои дар моддаҳои 332-333-и КМГ пешбинигардида фиристонида мешавад. Оид ба иштирокчиёни муурофия дастрас шудани санади судии дар парванда буда, маълумоти дақиқ бояд бошад, аз ҷумла дастхат, расиди почта, ки гирифтани санади судиро тасдиқ менамоянд.

13. Парвандаҳои судӣ дар ҳолати амали Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи низоми ҳуқуқи вазъияти ҷавқуллода» аз 3 ноябри соли 1995 №94, дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи КМГ бо назардошти риояи талаботи моддаи 11-и Қонуни номбурда, баррасӣ карда мешаванд.

Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон парвандаи тибқи шикоят ва эътирози кассатсионӣ пешниҳодшударо бояд дар муҳлати на дертар аз ду моҳи воридшавии он баррасӣ намояд. Суди Вилояти Мухтори Кӯхистони Бадахшон, судҳои вилоят, суди шаҳри Душанбе бошанд чунин парвандаҳоро бо шикоят ва эътирози кассатсионӣ бояд дар муҳлати на дертар аз як моҳи воридшавии он баррасӣ намоянд.

Шикоят ва эътирози хусусӣ низ дар муҳлатҳои зикршуда баррасӣ карда мешаванд.

Шикоят ва эътироз аз ҷониби судҳои марҳилаи кассатсионӣ вобаста ба парвандаҳои ҳифзи ҳуқуқи интиҳоботӣ ва ҳуқуқи иштироки шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар райъпурсӣ ва дигар категорияҳои парвандаҳо дар муҳлатҳои кӯтоҳтарин се рӯз ва феврал баррасӣ карда мешавад.

Қонунгузор баҳри фароҳам овардани имконияти иштироки субъектони ҳуқуқи интиҳоботӣ ва райъпурсӣ муҳлати баррасии чунин шикоят ва эътирозро вобаста ба рӯзи муқараргардидаи интиҳобот ва райъпурсӣ, агар то рӯзи интиҳобот ва райъпурсӣ камтар аз шаш рӯз монда бошад- феврал дида баромаданаширо муқаррар кардааст.

14. Суди Олӣ, судҳои ВМКБ, вилоятӣ, суди шаҳри Душанберо зарур аст, ки ҳангоми баррасии парвандаҳои судӣ ба тариқи кассатсионӣ ва назоратӣ ба ҳолатҳои беасос ба кашолкорӣ роҳ додан ва вайрон намудани муҳлатҳои баррасии парвандаҳо диққати чиддӣ дода, чораҳои дахлдор андешанд.

15. Бинобар қабули қарори мазкур, қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муҳлатҳои дида баромадани

парвандаҳои граждани» аз 16 декабри соли 2004 тахти №13 аз эътибор
соқит доништа шавад.

Раиси Пленум,
Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Абдуллоев Н.

Котиби Пленум,
судья Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Саидов М.